

Αλήθεια και Φονταμενταλισμός (Παντελεήμων Τομάζος, Θεολόγος υπ. ΜΔΕ Δογματικής Θεολογίας)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Στη σημερινή εποχή, αρκετοί σύγχρονοι στοχαστές, υποστηρίζουν πως η αποκλειστικότητα της αλήθειας είναι μία έκφανση του ολοκληρωτισμού. «Δεν είναι δυνατόν, κάποιος να ισχυρίζεται ότι κατέχει όλη την αλήθεια». Εξάλλου αλήθεια, σύμφωνα με αυτούς, είναι ότι νοιώθει, βλέπει και ερμηνεύει ο καθένας με τον δικό του τρόπο. Όποιος τολμήσει να ισχυριστεί ότι κατέχει την απόλυτη και μόνη αλήθεια, χαρακτηρίζεται από τους κοσμικούς ανθρώπους ως δογματικός. Υπάρχει όμως χαώδης διαφορά μεταξύ της αποκλειστικότητας της αλήθειας και του δογματισμού. Ο όρος αλήθεια, (α-λήθη) δηλώνει την πραγματικότητα, το είναι, το υπάρχειν. Η αλήθεια δεν εξαντλείται στη διατύπωση της, δεν περιορίζεται, δεν ορίζεται, απλώς είναι αυτή που είναι. Η αλήθεια γνωρίζεται, μετέχεται, είναι γεγονός κοινωνίας, αγάπης σχέσης, ενότητας. Άλλο αλήθεια και άλλο ερμηνεία αυτής της αλήθειας, όπως άλλο ιστορία και άλλο ερμηνεία της ιστορίας. Η ερμηνεία της αλήθειας είναι πάντοτε μεταγενέστερη της αλήθειας και της πραγματικότητας. Δεν σημαίνει πως επειδή υπάρχουν πολλές ερμηνείες υπάρχουν και πολλές αλήθειες. Σε περίπτωση που κάποιος δέχεται πολλαπλές

αλήθειες οδηγείται στην παραδοχή του ψεύδους. Αυτές οι αλήθειες εφόσον είναι πολλές θα πρέπει να διαφέρουν. Εάν δεν διαφέρουν τότε είναι μια αλήθεια και όχι πολλές. Εάν πάλι διαφέρουν σημαίνει πως θα έχουν διαφορές ως προς τον χρόνο, τον τόπο, τη δύναμη, τον τρόπο, την καθολικότητα, την ολότητα και άλλες. Άρα θα πρέπει να αναζητηθεί η καθολικότερη των πολλών «αληθειών». Συνεπώς θα υπάρχουν πολλές μισές-επιμερισμένες αλήθειες υπό την αρχηγεία της πρώτης αλήθειας, πράγμα εντελώς άτοπο γιατί η πρώτη αλήθεια θα υπερβαίνει – επισκιάζει σε βαθμό καθολικότητας τις άλλες πολλαπλές αλήθειες. Αποτέλεσμα αυτής της σχιζοφρενούς θεώρησης είναι η παραδοχή πολλών πραγματικοτήτων. Κατά συνέπεια έχουμε διάσπαση της πραγματικότητας, σχάση, διάλυση και σχιζοφρενική, δυαρχική πόλωση.

Ο αγ. Γρηγόριος ο Θεολόγος παρατηρεί πως η κοινή λογική δεν μπορεί να δεχθεί δύο διαφορετικές διδασκαλίες για το ίδιο πράγμα [1]. Η αλήθεια, για την Θεολογία δεν επιμερίζεται. Μισή επιμερισμένη αλήθεια δεν είναι τίποτε άλλο παρά ψεύδος. Η αλήθεια είναι αντικειμενικό γεγονός που μετέχεται από τα υποκείμενα, χωρίς αυτή να καθίσταται υποκειμενικό γεγονός. «Η αλήθεια είναι πράγμα απλό, μόνο, ένα, ασύνθετο, αμετάβλητο, ανεπίδεχτο πάθους, αλάθευτο, χωρίς διάσταση» [2]. Επομένως, σύμφωνα με την πατερική θεολογία, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η ένωση-σύνθεση πολλών επιμερισμένων αληθειών. Διότι η «Σύνθεσις γαρ αρχή μάχης, μάχη δε διαστάσεως, διάστασις δε λύσεως· λύσις δε αλλότριον Θεού παντελώς» [3]. Ο δογματισμός είναι η εμμονή διαφόρων ανθρώπων στην δική τους θρυμματισμένη ερμηνεία της αλήθειας. Αυτοί οι άνθρωποι χρησιμοποιούν τη βία για να προβάλλουν της πλανεμένη τους θεώρηση. Ο δογματισμός είναι άρρηκτα συνυφασμένος και συνδεδεμένος με την ιδιοτέλεια, την ωφέλεια, την εξυπηρέτηση

ατομικών συμφερόντων και την ικανοποίηση διαφόρων ψυχολογικών αναγκών. Δογματικούς ανθρώπους θα συναντήσουμε παντού, πάντα και όλων των ιδιοτήτων όπως θρησκευόμενους, άθεους, πολιτικούς, επιστήμονες, ιδεολόγους, ανθρώπους υψηλής και χαμηλής κοινωνικής τάξεως και ούτω καθ'εξής. Η αλήθεια όμως δεν επιβάλλεται ποτέ, διότι είναι γεγονός ελευθερίας το οποίο έρχεται μόνο του στην επιφάνεια. Δεν είναι φονταμενταλισμός η αξίωση κάποιου να έχει την αποκλειστικότητα της αλήθειας. Ο φονταμενταλιστής αναζητά μέσα στον κόσμο των φαινομένων κάτι το θεμελιακό, για να το ταυτίζει με το απόλυτο [4]. Το θεμελιακό αυτό όμως δεν βρίσκεται στο επίπεδο του Ακτίστου αλλά σε αυτό του κτιστού. Ο φονταμενταλιστής δεν μετέχει της μίας απόλυτης Άκτιστης αλήθειας, αλλά απολυτοποιεί κάτι κτιστό, φθαρτό, πρόσκαιρο. Γι'αυτό στην κατηγορία των δογματικών ανθρώπων ανήκουν πάσης λογής συντηρητικοί και πάσης λογής προοδευτικοί. Οι συντηρητικοί άνθρωποι απολυτοποιούν το παρελθόν και οι προοδευτικοί απολυτοποιούν την περίφημη πρόοδο. Επίσης παρατηρούμε πολλούς ανθρώπους, οι οποίοι μονολότι αρνούνται τον Τριαδικό Θεό ως την μόνη αλήθεια, να τοποθετούν στην θέση Του τις ανθρώπινες σχέσεις, απόψεις, ιδεολογίες, ακόμη και τον ίδιο τους τον εαυτό. Με άλλα λόγια, δημιουργούν μια νέα ιδιότυπη μεταφυσική στην θέση της ήδη υπάρχουσας «μεταφυσικής».